

OBSAH

Jana Skladaná: Používanie slovenského jazyka v prostredí strednej a nižšej šľachty na Slovensku v predpisovnom období.....	3
Martin Holý: Nižší šlecht z českých zemí na cestách za vzdelaním a její vychovatelé (1500- 1620).....	9
Peter Keresteš: (Právne) vzdelanie v živote stoličných funkcionárov v 16. a 17. storočí (na príklade notárov a podžupanov Nitrianskej stolice).....	28
Radoslav Ragač: Stoličná šľachta a školský mecenát. Niekoľko príkladov zo Zvolenskej stolice.....	37
Jana Šulcová: Nižšia šľachta a nobilitovaní mešťania ako úradníci v službách Bratislavského hradu, Uhorskej komory a Pavla Pálfiho.....	46
Veronika Nováková : Vzdelávanie šľachty Bratislavskej stolice na domácich a zahraničných univerzitách, vysokých školách a vyšších vzdelávacích inštitúciách od 16. storočia do roku 1848.....	56
Klára Komorová: Literárny mecenát turčianskych zemanov v tlačiach 16. a 17. storočia.....	72
Gabriela Žibritová: Mecenát šľachty pri vydávaní kníh v 16. - 17. storočí.....	83
Eva Augustinová: Literárna činnosť a mecenát turčianskych zemanov v 18. a 19. storočí.....	89
Eva Frimmová: Humanista Eliáš Berger v službách Habsburgovcov.....	100
Viliam Čičaj: Šľachtická knižnica.....	116
Andrej Szeghy: Skonfiškovaná prešovská knižnica a majetok Keczerovcov (Andreja a Gabriela) koncom 80. rokov 17. storočia.....	123
Helena Saktorová: Najstaršie tlače v knižniciach príslušníkov nižšej turčianskej šľachty.....	138
Ľubomír Jankovič: Rukopisné, grafické exlibrisy a supralibrosy v zemianskom prostredí Liptova, Turca, Oravy, Považia, Ponitria a Pohronia.....	148

Katarína Chmelinová: Umelecký mecenát strednej a nižšej šľachty v dobe baroka	
Anton Körmendy a loretánská kaplnka v Kremnici.....	165
Miloš Kovačka: Jesenskovi v duchovných, kultúrnych a politických dejinách.....	185
Ivan Mrva: Od slavizmu k hungarizmu. Etnický kontext slovenskej šľachty.....	206
Luboš Kačárek: Pokusy Novej školy (1868 - 1875) o získanie šľachty pre národné hnutie.....	225
Ferdinand Vrábel: Len „suchá ratolesť“? Slovenskí národní buditelia ako vychovávatelia detí v šľachtických rodinách.....	243
Adelaida Mezeiová: Postava zemana v slovenskej historickej próze 19. a 20. storočia.....	257
Miloš Dudáš: Oravské artikulárne kostoly v nových súvislostiach.....	264
Barbora Pekariková, Michala Sedláčková: Zemianske pamiatky v zbierkovom fonde Slovenského národného múzea v Martine.....	281
Kristína Zvedelová: Charakteristika novovekých sídel strednej šľachty v Turci na príklade stavieb rodu Justh z Nespál.....	299
Jozef Beňovský: Reflexie zemianstva vo výtvarnom umení knihy a umeleckej literatúre.....	333
Vladimír Petrovič: Rod Kakus z Ráztôk vo svetle archívnych a matričných prameňov.....	351
Júlia Hautová: Potomkovia Platyovcov a Mórica Beňovského.....	375
Mišo A. Kováč: Prezentácia videoeseje STV Turčianski zemani dnes.....	381
Register.....	393

CONTENTS

Jana Skladaná: Slovak language usage in the environment of the middle and lower nobility in Slovakia in the pre-literary language period.....	3
Martin Holý: The lower nobility from the Czech lands on their journeys to gain education and its tutors.....	9
Peter Keresteš: (Legal) education in the life of county officials in the 16th and 17th century (on example of notaries and vice county administrators of Nitra County).....	28
Radoslav Ragač: The county nobility and school sponsorship. Some examples from Zvolen County.....	37
Jana Šulcové: The lower nobility and nobilitated burghers as officials in service of Bratislava Castle, the Hungarian Chamber and Pavol Pálfi.....	46
Veronika Nováková : The education of the Bratislava County nobility in home and foreign universities, colleges and higher education institutions from the 16th century to the year 1848.....	56
Klára Komorová: The literary sponsorship of Turiec yeomen.....	72
Gabriela Žibritová: The nobility sponsorship while book publishing in the 16th-17th century.....	83
Eva Augustinová: The literary activity and sponsorship of Turiec yeomen in the 18th and 19th century.....	89
Eva Frimmová: The humanist Eliáš Berger in service of the Habsburgs.....	100
Viliam Cicaj: The noble library.....	116
Andrej Szeghy: The confiscated Prešov library and property of the Keczers (Andrej and Gabriel) by the late 1680s.....	123
Helena Saktorová: The earliest prints in the libraries of the lower nobility in Turiec region.....	138
Lubomír Jankovič: Manuscript, graphic bookplates and supralibros in the yeoman's environment of Liptov, Turiec, Orava, Považie, Ponitrie and Pohronie regions.....	148

Katarína Chmelinová: Arts sponsorship by the middle and lower nobility in the Baroque period. Anton Körmendy and the Loretan chapel in Kremnica.....	165
Miloš Kovačka: The Jesenský family in spiritual, cultural and political history.....	185
Ivan Mrva: From Slavism to Hungarism. The ethnic context of the Slovak nobility.....	206
Luboš Kačírek: Attempts of the New School to win the nobility for the Slovak national movement (1868 - 1875).....	225
Ferdinand Vrábel: Just „a dry sprig“? Slovak national revivalists as children's tutors in noble families.....	243
Adelaida Mezeiová: The character of a yeoman in the Slovak historical prose of the 19th and 20th century.....	257
Miloš Dudáš: Articular churches in Orava region in a new context.....	264
Barbora Pekariková, Michala Sedláčková: Yeoman monuments in the collections of the Slovak National Museum in Martin.....	281
Kristína Zvedelová: The characteristics of modern mansions of the middle nobility in Turiec region on example of homes belonging to the Just family of Necpaly.....	299
Jozef Beňovský: The reflection of the nobility in book illustrations and literature.....	333
Vladimír Petrovič: The Kakus family of Ráztoky in the light of archival and registry sources.....	351
Júlia Hautová: The descendants of Maurice Benyovszky and the Platý family.....	375
Mišo A. Kováč: A presentation of the videoessay Turiec yeomen nowadays.....	381
Index.....	393

INHALT

Jana Skladaná: Die Benutzung der slowakischen Sprache im Milieu des niedrigeren und mittleren Adels in der Slowakei.....	3
Martin Holý: Der niedrigere Adel aus Böhmen auf dem Weg zur Bildung und sein Erzieher (1500 - 1620).....	9
Peter Keresteš: (Juristische) Ausbildung im Leben der Funktionäre der Gespanschaften in den 16. und 17. Jahrhunderten (auf Beispiel der Notare und Untergespäne der Gespanschaft Nitra).....	28
Radoslav Ragač: Der Adel und das Schulmäzenatentum. Einige Beispiele aus der Gespanschaft Zvolen.....	37
Jana Šulcová: Der niedrigere Adel und nobilitierte Bürger als Beamten in Dienste der Pressburger Burg, Ungarischer Kammer und Pavol Pálfi.....	46
Veronika Nováková : Die Ausbildung des Adels der Pressburger Gespanschaft an den einheimischen und ausländischen Universitäten, Hochschulen und oberen Lehranstalten von 16. Jahrhundert bis zum Jahre 1848.....	56
Klára Komorová: Das literarische Mäzenatentum der Edelleute aus Turiec.....	72
Gabriela Žibritová: Das Mäzenatentum des Adels bei der Herausgabe von Büchern in 16. und 17. Jahrhunderten.....	83
Eva Augustinová: Die literarische Tätigkeit und das Mäzenatentum des Adels aus Turiec im 18. und 19. Jahrhundert.....	89
Eva Frimmová: Der Humanist Eliáš Berger in Diensten der Habsburger.....	100
Viliam Čičaj: Die Adelsbibliothek.....	116
Andrej Szeghy: Die gepfändete Bibliothek in Prešov und das Eigentum von Andrej und Gabriel Keczer am Ende der 80. Jahren des 17. Jahrhunderts.....	123
Helena Saktorová: Die ältesten Drucke in den Bibliotheken der Mitglieder des niedrigeren Adels in der Gespanschaft Turiec.....	138

Lubomír Jankovič: Handschriftliche, graphische Exlibris und Supralibros im adeligen Milieu Liptov, Turiec, Orava, Považie, Ponitrie, Pohronie.....	148
Katarína Chmelinová: Das Kunstmäzenatentum des mittleren und niedrigeren Adels in der Zeit des Barocks. Anton Körömendy und die loretanische Kapelle in Schemnitz.....	165
Miloš Kovačka: Die Familie Jesenský in der geistigen, kulturellen und politischen Geschichten.....	185
Ivan Mrva: Von dem Slawismus zum Hungarismus. Der ethnische Kontext des slowakischen Adels.....	206
Luboš Kačárek: Die Versuche der „Neue Schule“ (Nová škola) (1868 - 1875) um den Adel für die nationale Bewegung zu gewinnen.....	225
Ferdinand Vrábek: Nur „trockener Sprössling“ („suchá ratoľest“)? Slowakische nationale Erwecker als Erzieher von Kindern der Adelsfamilien.....	243
Adelaida Mezeiová: Die Gestalt des Edelmannes in der slowakischen historischen Prosa des 19. und 20. Jahrhunderts.....	257
Miloš Dudáš: Die Artikularkirchen an Orava in neuen Beziehungen.....	264
Barbora Pekariková, Michala Sedláčková: Adelsgedenkstätten in den Sammlungen des Slowakischen Nationalmuseums in Martin.....	281
Kristína Zvedelová: Charakteristik der neuzeitlichen Wohnsiedlungen des mittleren Adels in Turiec auf Beispiel der Bauwerke der Familie Just aus Necpaly.....	299
Jozef Beňovský: Die Reflexion der Nobilität in der bildenden Kunst und Literatur.....	333
Vladimír Petrovič: Der Stamm Kakus aus Ráztoky im Licht der Archivs- und Standesquellen.....	351
Júlia Hautová: Die Sprösse von Móric Beňovský und die Familie Platý.....	375
Mišo A. Kováč: Die Präsentation des Videoessais der Slowakischen Television „Adel aus Turiec heute“ (Turčianski zemani dnes).....	381
Register.....	939